

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

**ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ І ХУДОЖНЬО-ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ
Кафедра вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної
освіти**

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

**ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО СМАКУ УЧНІВ
ОСНОВНОЇ ШКОЛИ В ПРОЦЕСІ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ**

Студентки 2 курсу 2МСОММ групи
Ступеня вищої освіти магістра
Галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
ОПП Середня освіта. Музичне мистецтво.
Режисура музично-виховних заходів
Спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Чернюк Ангеліни Сергіївни

Науковий керівник:

Василевська-Скупа Л.П., канд. пед. наук, доц.

Розширена шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____
Голова комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)
Члени комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)
_____
(підпис) (ініціали, прізвище)
_____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Вінниця – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО СМАКУ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ	9
1.1. Стан дослідження проблеми формування художнього смаку особистості в філософській та психолого-педагогічній науковій літературі.....	9
1.2. Критерії та показники художнього смаку учнів основної школи.....	25
1.3. Педагогічні умови формування художнього смаку учнів основної школи.....	34
Висновки до першого розділу	42
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО СМАКУ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ В ПРОЦЕСІ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ	44
2.1. Діагностика сформованості художнього смаку учнів основної школи	44
2.2. Дослідно-експериментальна робота з формування художнього смаку учнів основної школи у процесі гурткової роботи	54
2.3. Аналіз результатів дослідження	68
Висновки до другого розділу.....	70
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	71
Список літератури	75
ДОДАТКИ	83

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сьогодні в Україні, як ніколи, гостро постає питання естетизації життя суспільства. Це вимагає посилення культурологічної спрямованості освіти. У Державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI століття), Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, Концепції загальної мистецької освіти, Національній державній комплексній програмі естетичного виховання (проект), Державній програмі «Вчитель» наголошується на необхідності формування особистості, яка характеризується шанобливим ставленням до культури, мистецтва, історії та має можливість формувати естетичні почуття, художній смак, інтереси та художні ідеали. Тому проблема формування смаку, зокрема художнього, набуває особливого значення як у державотворчих, так і в освітніх процесах [0].

Сьогодні у вік комп'ютеризації та інтеграції навчання у молоді є всі можливості для задоволення естетичних потреб. Що саме дитина візьме із маси цього накопичення інформації залежить від того, чи проводилась робота у школі над формуванням її художніх смаків [0]. В сучасних умовах, коли одним із головних завдань освіти в Україні є спрямованість на ціннісну значимість людської особистості як носія духовності, проблема художнього смаку молоді набуває особливої актуальності. Оскільки духовний потенціал людства визначається розвитком кожної окремої особистості, то формування художнього смаку школяра є одним із найважливіших завдань сучасної системи шкільної освіти.

Проблема формування художніх смаків учнів є досить актуальною у наш час, коли освіта покликана створити всі умови для інтелектуального розвитку особистості, здатної до самоосвіти й самореалізації. Великі освітні, розвивальні й виховні можливості, зокрема, музики, створюють всі умови для введення учнів у світ прекрасного, для виховання інтересу до мистецтва, потреби в спілкуванні з мистецтвом, для розвитку естетичних та художніх смаків. Сучасні

школярі повинні самостійно орієнтуватися в світі художньо-мистецьких цінностей, вміти вибирати для слухання справжні мистецькі твори, оригінальні за змістом і формою. Але зрозуміти і оцінити їх зможе лише той учень, який володіє художнім смаком, тобто вмінням сприймати, переживати, оцінювати естетичне значення художніх творів і розвивати власні творчі здібності. Художній смак характеризується тим, що проявляється у формі безпосередніх оцінок. Гарний художній смак означає здатність отримувати насолоду від справді прекрасного, потребу сприймати і створювати прекрасне в мистецтві [0].

Аналіз проблеми формування художнього смаку особистості в історико-культурологічних дослідженнях дав можливість визначити педагогічні, філософські і психологічні аспекти проблеми смаку як естетичної категорії, які висвітлено у дослідженнях Л. Антонової, Н. Арініної, О. Бурова, М. Киященка, М. Колесника, Л. Левчук, М. Лейзерова, О. Лосева, А. Молчанової, В. Розумного, Є. Яковлева та ін.

За останні півстоліття психолого-педагогічна література поповнилась цілим рядом фундаментальних наукових праць, в яких висвітлювалися різні аспекти проблеми формування естетичних смаків молоді. Теоретичні положення про естетичний розвиток дітей засобами мистецтва відображено в працях таких педагогів, як Е. Абдуллін, О. Апраксіна, Б. Неменський, Ю. Усов. Питання теорії і методики естетичного виховання молоді досліджували В. Бутенко, О. Дем'янчук, Н. Калашник, А. Капська, Л. Масол, Н. Миропольська, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Торшилова, А. Щербо, Н. та ін. Теоретико-методологічний аналіз проблем естетичного виховання розкрито в працях О. Дивненко, К. Долгова, С. Долуханова, А. Зися, М. Киященка, А. Лаврецького, Л. Левчука, В. Панченка та ін.

Проблемою формування художнього смаку у різних вікових категорій дітей займаються сучасні науковці України: О. Берестенко, М. Гагарін, Ю. Гончаренко, І. Пацюк, В. Шахрай та ін. Вивченням теоретичних й практичних аспектів проблеми музичного виховання молоді, зокрема розвитком її художніх

смаків, займаються педагоги-дослідники: Л. Башманівська, Б. Брилін, О. Бузова, Л. Василевська-Скупа, М. Лещенко, Л. Масол, В. Медушевський та ін. Смаки та ідеали школярів досліджували М. Берхін, Е. Брилін, В. Бутенко, О. Ігнатович, Н. Калашник, Л. Литвиненко та ін. Разом з тим у сучасних дослідженнях, на нашу думку, залишається нерозкритою проблема формування художнього смаку учнів основної школи.

В умовах розбудови українського суспільства, послідовного й цілеспрямованого вирішення складних проблем економічного, політичного, соціального й культуротворчого змісту особливої гостроти й актуальності набувають питання естетичного виховання особистості, прилучення дітей та молоді до високих морально-правових норм та цінностей життя, естетики взаємин між людьми. Складність процесу формування особистості, наявність факторів негативного впливу в суспільному середовищі відбиваються на свідомості й поведінці певної частини дітей та молоді, в яких система моральних, правових, естетичних цінностей ще не знайшла достатнього становлення й зміцнення. Це зумовлює необхідність підвищення ефективності естетичного виховання у навчально-виховній та позакласній роботі загальноосвітньої школи, здійснення системної роботи, спрямованої на формування естетичних та художніх смаків учнівської молоді.

Естрадна вокальна підготовка може стати платформою для формування художнього смаку учнів. Естрадна музика не відрізняється значною традиційністю і високохудожністю, семантичною складністю і багатошаровістю контекстів, зокрема у порівнянні з класичною. Вона спирається більше на побутовий, ніж на культурний рівень сприйняття слухача та виконавця. Однак естрадна музика має велику кількість жанрів, стилів і є найбільш сучасним і «живим» утворенням, що відображує сучасну дійсність. Мистецька педагогіка має урахувати високий рівень зацікавленості дітей і молоді саме у цьому напрямку музикування. Безперечно, найбільш доцільним матеріалом для формування художнього смаку є класична музика, естетичне і культурне значення якої перевірене і підтвержене десятиліттями та

століттями. Але неможна відкидати і масовість захоплення естрадою, її близькість до свідомості підлітків. Таким чином, сучасна мистецька освіта має здійснювати інтеграційні процеси, які здатні будуть забезпечити поєднання культуротворчих впливів музичного мистецтва з розповсюдженістю естрадних музичних прикладів [0].

Актуальність питань розвитку художнього смаку учнів основної школи, недостатня розробка даної проблеми та потреби практики зумовили вибір теми дослідження: *«Формування художнього смаку учнів основної школи у процесі гурткової роботи»*.

Об'єкт дослідження – формування художнього смаку учнів основної школи.

Предмет дослідження – методика формування художнього смаку учнів основної школи у процесі гурткової роботи.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці методики формування художнього смаку учнів основної школи у процесі гурткової роботи.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що ефективність формування художнього смаку учнів основної школи у процесі гурткової роботи підвищиться за таких умов:

-використання широкої палітри музичного репертуару для акцентування уваги учнів на сприйнятті художньо-значущих музичних творів;

-активізація потреби школярів у самовихованні художнього смаку в процесі художньо-оцінювальної діяльності музичних творів;

-формування готовності до сприйняття художньо-музичних образів як основи розвитку художнього смаку.

Згідно з об'єктом, предметом, метою і гіпотезою дослідження були визначені такі **завдання**:

1. Схарактеризувати теоретичні основи формування, зміст і структуру художнього смаку учнів основної школи.

2. Визначити критерії, показники та рівні художнього смаку учнів основної школи.

3. Обґрунтувати педагогічні умови формування художнього смаку учнів основної школи.

4. Розробити й експериментально перевірити методику формування художнього смаку учнів основної школи у процесі гурткової роботи.

Для розв'язання поставлених завдань та перевірки гіпотези було використано такі **методи дослідження**:

теоретичні: аналіз, синтез, порівняння та узагальнення наукових джерел з обраної проблеми, класифікація теоретичних джерел з філософської, психолого-педагогічної, мистецтвознавчої наукової літератури з проблеми розвитку художнього смаку учнів;

емпіричні: педагогічне спостереження, опитування, бесіди, метод експертних оцінок, аналіз продуктів художньо-творчої діяльності з метою з'ясування рівня художнього смаку учнів основної школи;

експериментальні: констатувальний етап експерименту з метою визначення стану сформованості художнього смаку учнів основної школи, формувальний етап експерименту з метою перевірки методики формування художнього смаку учнів основної школи у процесі гурткової роботи.

Практичне значення дослідження полягає в розробленні методики формування художнього смаку учнів основної школи у процесі гурткової роботи, яка може бути застосована в практиці роботи шкіл загальної середньої освіти.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати виконаної роботи доповідалися на звітній науковій конференції Факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій, кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (2021 рік); опубліковані статті у наукових збірниках «Професійний саморозвиток майбутніх педагогів-музикантів» (збірник студентських наукових статей) (2021

рік); «Актуальні проблеми музичної освіти та виховання : збірник студентських наукових праць» (2021 рік).

Структура та обсяг дипломної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (71 найменування) та додатків. Загальний обсяг дипломної роботи складає 82 сторінки.

Публікації:

Чернюк А. Проблема формування художнього смаку особистості в психолого-педагогічній науковій літературі. *Професійний саморозвиток майбутніх педагогів-музикантів : збірник студентських наукових статей* / Редактори: Василевська-Скупа Л.П., Фрицюк В.А. Вінниця : ТОВ «Друк», 2021. С. 103-108.

Чернюк А. Компоненти та показники художнього смаку учнів. *Актуальні проблеми музичної освіти та виховання : збірник студентських наукових праць* / Редактори: Мозгальова Н.Г., Фрицюк В.А. Вінниця : ТОВ «Друк», 2021. С. 122-125.

Список літератури:

1. Алтухова А., Шаповалова О. Художньо-естетичний смак як складова особистості вчителя. *InterConf*, (93), 2021. С. 119-126. URL: <https://doi.org/10.51582/interconf.21-22.12.2021.013>
2. Алісійчук О.С. Морально-естетичне виховання молодших школярів. К.: Академія, 2001. 160 с.
3. Башманівська Л. А. Формування художніх смаків учнів основної школи у процесі вивчення літератури рідного краю: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2004. 20 с.
4. Башманівська Л.А. До проблеми формування художніх смаків учнів. URL: <http://studentam.net.ua/content/view/7870/97/>
5. Бех І.Д. Цінності як ядро особистості. *Цінності освіти і виховання: Наук.-метод. зб. / За заг. ред. О.В. Сухомлинської. .: Вид-во АПН України, 1997. С. 8-11.*
6. Бітаєв В.А. Естетичне виховання і гуманізація особи: монографія. Київ: ДАКККІМ, 2003. 32 с.
7. Бутенко В. Г. Культурологічні аспекти формування естетичної свідомості учнівської і студентської молоді. *Педагогічні науки*. 2003. Вип. 34. С. 17-20.
8. Бутенко В. Г. Естетичний світогляд особистості та його особливості. Збірник наукових праць. *Педагогічні науки*. Випуск 52., 2009. С. 144-148.
9. Бутенко В.Г. Педагогіка краси як теоретико-методична основа естетичної освіти і виховання молоді. *Педагогічна і психологічна науки в Україні: зб. наук. пр.: в 5 т.. Київ, 2007. Т. 1: Теорія та історія педагогіки. С. 267- 278.*
10. Блудова Ю. О. Критерії, показники та рівні сформованості художньо-естетичного смаку у дітей молодшого шкільного віку. URL: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/63/part_1/21.pdf
11. Блудова Ю.О. Формування художньо-естетичного смаку дітей молодшого шкільного віку засобами регіональної культурно-історичної

спадщини : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.07. Київ, 2018. 20 с.

12. Блудова Ю.О. Формування художньо-естетичного смаку в молодших школярів засобами регіональної культурно-історичної спадщини. *Наукові записки кафедри педагогіки*. Випуск XXXVIII, 2015 С. 66-68.

13. Брилін Б.А., Бриліна В.Л. Роль естетичного смаку в музично- творчому розвитку особистості. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія*: К.: Пед. преса, 2001. Вип. 3. С. 47-49.

14. Брылин Б.А. Воспитание музыкально-эстетического вкуса старшеклассников в вокально-инструментальном ансамбле: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. 1979. 16 с.

15. Брилін Б. Формування смаків. *Музика*, 1980. № 2. С. 28-29.

16. Бутенко В.Г. Педагогические основы формирования у старшеклассников эстетического отношения к искусству: автореф. дис. ... доктора пед. наук: 13.00.01. К., 1992. 44 с.

17. Василевська-Скупа Л.П., Лаврінчук О.В. Розвиток національної культури особистості засобами українського народнопісенного мистецтва. Проблема освіти: Наук.-метод. Зб./ Інститут модернізації змісту освіти МОН України. – Київ, 216. – Вип.86. – С.101-105

18. Василевська-Скупа Л.П. Особливості формування творчих здібностей майбутніх вчителів музики у вокальному класі. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. / Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. Київ-Вінниця: ДОВ Вінниця, 2003. –С. 307-310

19. Василевська-Скупа Л.П., Кравцова Н. Є. Впровадження інноваційних технологій у систему вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: Методологія, теорія, досвід, проблеми : Зб. наук. праць. – Київ-Вінниця, 2016. – Вип. 44. – С. 216–221.

20. Ващенко Г. Загальні методи навчання: підручник для педагогів : у 2 т. Київ : Українська Видавнича Спілка, 1997. Т. 2. 441 с.
21. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К., Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. 736 с.
22. Вертегел В.Л. Виховання естетичного смаку в студентів вищих навчальних закладів МВС України засобами іноземних мов: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.07. Херсон, 2008. 20 с.
23. Вітвицька С. С. Аксіологічний підхід до виховання особистості майбутнього вчителя. *Креативна педагогіка. Наук.-метод. журнал.* Вінниця, 2015. Вип. 10. С. 63-67.
24. Гончаренко Л.П. Розвиток естетичних смаків у системі професійної підготовки вчителя музики початкових класів. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія : Педагогіка і психологія.* Київ : Пед. преса, 2001. Ч. 2. С. 47-54.
25. Гуров С.Ю. Формування художнього смаку особистості (історичний аспект). *Збірник наук. пр. Бердянського держ. пед. ун-ту (Педагогічні науки).* Бердянськ: БДПУ, 2005. № 4, С. 160-165.
26. Гук О.Ф. Теоретичні передумови формування естетичної культури. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки.* 2013. Вип. 18. С. 193-199.
27. Дарморіз О. Естетичний ідеал в українській філософській думці першої половини ХХ сторіччя. *Вісник Львівського університету. Сер. Філософські науки.* 2008. Вип. 11. С. 124-132.
28. Дубінка М.М. Педагогічні умови формування майстерності майбутнього вчителя : метод. рек. до спецсемінару. Кіровоград. держ. пед. ун-т імені Володимира Винниченка, кафедра педагогіки. Кіровоград, 2004. 204 с.
29. Дроздова К., Василевська-Скупа Л. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів у загальноосвітніх закладах. (2018). *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems,* 50, 266-270.
<https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/4933>

30. Енциклопедія освіти / В.Г. Кремень, та ін. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
31. Естетика: навч. посіб. для педагогів / за ред. Т.І. Андрущенко. Київ: «МП Леся», 2014. 613 с.
32. Естетика: навч. посіб. / П. Колесніков та ін.; за ред. В.О. Лозового. Київ: Юрінком Інтер, 2007. 279 с.
33. Естетика: навч. посіб. / Л.В. Анучина, О.К. Бурова, О.В. Уманець, О.В. Шило ; за ред. Л.В. Анучиної та О.В. Уманець. Харків: Право, 2010. 232 с.
34. Естетика: підручник / за заг. ред. Л.Т. Левчук. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 520 с.
35. Естетика: Підручник / Л.Т. Левчук, Д.Ю. Кучерюк, В.І. Панченко; За заг. ред. Л.Т. Левчук. К.: Вища школа, 1997. 399 с.
36. Естетичне виховання: Довідник / В.І. Мазепа (керівн. авт. колект.), А.В. Азархін, В.С. Горський та ін.; Упоряд. Н.О. Яранцева, К.: Політвидав України, 1988. 214 с.
37. Зацепіна Н.О. Формування естетичних смаків старшокласників у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Луганськ, 2008. 20 с
38. Зязюн І.А. Естетичні регулятиви педагогічної майстерності. Естетичне виховання дітей та молоді: теорія, практика, перспективи розвитку: збірник наукових праць / за ред. О.А. Дубасенюк, Н.Г. Сидорчук. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. С. 14-22
39. Зязюн І.А. Естетичний досвід особи. Формування і сфери вияву. К.: Радянська школа 1976. 173 с.
40. Кадемія М.Ю, Василевська-Скупа Л.П. Формування ІКТ-компетентності педагога на основі кредитно-модульної системи. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: Методологія, теорія, досвід, проблеми : Зб. наук. праць. – Київ-Вінниця, 2010. – Вип. 25. – С. 340–350.

41. Калашник Н.Г. Прикладная густостология: Пособие по формированию эстетических вкусов детей и молодежи. Запорожье: Просвіта, 2004. 255 с.

42. Капська А.Й. Основні закономірності художньо-естетичного виховання учнівської молоді. *Нові технології виховання: Наук.-метод. зб. / ІСДО. К., 1995. Вип. 13. С. 96-105.*

43. Коваль Л.Г. Взаимодействие учителя и учащихся в процессе формирования эстетических отношений средствами музыкального искусства: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Киевск. пед. ин-т им. М.П. Драгоманова. К., 1991. 48 с.

44. Кондрашова Л.В. Гуманизация учебно-воспитательного процесса школы: история, теория, поиски. Кривой Рог: ЮПИ, 1996. 76 с.

45. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах : додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 25.02.2004 № 151/11.URL :<http://uazakon.com/document/fpart77/idx77597.htm>.

46. Крицька А. М. Психологічні компоненти формування художнього смаку майбутніх дизайнерів. *Актуальні проблеми психології : Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія : зб. наук. пр. Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України / за ред. С. Д. Максименка. Ніжин : Вид-во НДУ імені М. Гоголя, 2011. Т. X. Вип. 20. С. 329-337.*

47. Куса А. Соціально-психологічні виміри художнього смаку студентів творчих спеціальностей. *Педагогіка і психологія професійної освіти, 2014, № 6. С. 132-136.*

48. Кохан І.І. Естетичне виховання у процесі особистісного та професійного розвитку майбутнього фахівця. *Наукова скарбниця освіти Донеччини. 2013. № 1 (14). С. 117-119.*

49. Лещенко М.П. Концепції естетичного виховання в науковій думці Польщі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2014. № 9. С. 274-283.*

50. Мазур Л. В. Художньо-естетичний смак майбутнього педагога-хормейстера та проблема його формування. *Наука і освіта* : наук.-метод.журн. Півд. наук. Центру АПН України. 2011. № 5 (Педагогіка). С. 101-104.

51. Максименко С. Д. Основи генетичної психології. К. : НПУ Перспектива, 1998. 543 с. 52. Максименко С. Д. Особистість : прогноз розвитку і життєвий шлях : [Про пробл. прогнозування псих. розвитку]. *Психолог.* 2006. Лют. (№ 7). С. 5-10.

53. Мамикіна О. Теоретико-методологічні аспекти формування художнього смаку майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання естрадного співу. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1370927.pdf>

54. Маленицька О. А. Формування естетичного смаку старшокласників засобами народних звичаїв та обрядів: дис... канд. пед. наук. 13.00.01. Київ. 1996. 195 с.

55. Мамчур Н. С. Естетичний смак як складова естетичної культури майбутнього педагога. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи* : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / ред. кол. Н. С. Побірченко (гол. ред.) [та ін.]. Умань: ПП Жовтий О. О., 2010. Вип. 32. С. 22-28.

56. Масол Л. М. Методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 1-2 класах ЗЗСО на засадах компетентнісного підходу. Навчально-методичний посібник. URL: <https://cutt.ly/rTBC4HY>

57. Мережко Ю., Румянцева С. Художній смак як наукова дефініція: філософсько-історичний аспект. *Освітологічний дискурс*, 2018. № 1-2. С. 255-266.

58. Мережко Ю.В. Формування художніх смаків старшокласників у процесі вивчення вокальної спадщини українських композиторів: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ. 2012. 20 с.

59. Моляко В. О. Психологічна готовність до творчої праці. К. : Знання, 1989. 48 с.

60. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://cutt.ly/oTBVwu0>

61. Попович Н. М. Педагогічні умови розвитку художнього смаку у студентів класу акордеона засобами естрадного мистецтва : автореф. дис. ... канд. пед. наук: Київ. 2005. 20 с.

62. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу : навч. посіб. / Р.В. Павелків, О.П. Цишпало. Київ : «Центр учбової л-ри», 2013. С. 160–163.

63. Радкіна В. Ф. Інтеграція мистецтв у формуванні художньо-естетичного смаку студентів: навчальний посібник. Ізмаїл: ІДПІ, 2001. 124с.

64. Ростовський О.Я. Проблеми і перспективи музично-педагогічної освіти в Україні. *Педагогічні науки: Зб. наук. пр. за матеріалами наук.-метод. конф.* Суми: Вид-во СумПДУ ім. А.С.Макаренка, 2001. С. 83-89.

65. Рудницька О. П. Основи викладання мистецьких дисциплін: навчальний посібник. Київ: АПН України, 1998. 183 с.

66. Рудницька О.П. Емоційні та раціональні процеси художнього сприйняття. *Єдність раціонального та емоційно-почуттєвого в освітньо-виховних системах*: Наук.-метод. зб./Редкол.: І.А. Зязюн та ін. Харків, 1996. С.17-19.

67. Рудницька О.П. Сприйняття музики і педагогічна культура вчителя. Вид-во КДГП, 1992. 95 с.

68. Савчин М. В. Духовний потенціал людини : монографія. Івано-Франківськ, 2001. 202 с.

69. Сапожнік О. В. Музично-естетичне виховання старшокласників (на матеріалі сучасної популярної естрадної музики): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02; Київ, 2001. 20 с.

70. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка. К.: ІЗМН, 1997. 232 с.

71. Терлецька Л.Г. Вікова психологія та психодіагностика : підручник. Київ : Слово, 2013. 608 с.

72. Черкасов В. Ф. Організаційно-педагогічні умови розвитку художньо-естетичного смаку майбутніх фахівців образотворчого мистецтва. *Наукові записки ЦДПУ. Серія: Педагогічні науки* / ред. кол.: В. Ф. Черкасов [та ін.]. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2018. Вип. 161. С. 44-48.

73. Чорпіта Р.Б. Сутність проблеми формування художнього смаку майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі інструментального навчання. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/11/part_3/6.pdf

74. Чорпіта Р. Б. Теоретико-методичні основи формування художнього смаку майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі інструментально-виконавської підготовки. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*, 2017. Вип. 29. С. 150-154.

75. Швець І. Б. Формування основ естрадного виконавства в контексті підготовки сучасного вчителя музичного мистецтва. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 2014. Вип. 38. С. 487-491.

76. Шпортко О., Гаценко Г. Естрадний вокал у контексті синтезу мистецтв. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Мистецтвознавство*. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2018. № 2 (Вип. 39). С. 85-90.